

Klassikoita, harvinaisuuksia ja uusia löytöjä

Fyysinen tallenne panee sinnikkäästi kamppoihin digilatauksille ja muille aineettomille ääni-ilmaisun jakelumuodoille. Cd- tai lp-levy edustaa rakasta konkretiaa maailmassa, jossa moni asia ihmissuhteita myöten tuntuu kadonneen virtuaalitodellisuuteen.

LUONNOSMAISEN vapaasti virtaavat sointukulut tulevat iholle. **Jóhann Jóhannsson** loi albuminsa *Orphée* muutoksen keskellä. Henkilökohtaisen arjen myllerrys johti tutkimaan mytologiaa. Antiikin taru alituisesta muodonmuutoksesta resonoi mielessä suodattuen sävellyksiin minimalismina ja vähäeleisyyte nä.

Jóhannssonin käsissä orkesteri, ihmisäänät ja elektroniikka kasvavat musiikiksi, joka rauhoittaa mielen ja hiljentää tarkastelemaan detalleja. On äänessä urut,

naissolisti tai sähköiset rahinat, tulokset ovat meditatiivisia.

Eri tavalla oman todellisuuden luo **Keith Jarrett**. Soolokonsertit ovat käsite, luohan pianisti tajunnanvirrallaan jokaisesta illasta ainutlaatuisen. Italian esiintymiset loka-kuussa 1996 tallennettiin Sonosax-dat-nauhurilla sekä Brüel & Kjær -mikrofoniparilla, ja ne julkaistaan nyt.

Legendaariset illat olivat viimeiset, joissa Jarrett soitti koko setin keskeytyksettä. Ponnistus oli 20 vuotta sitten niin vaativa, että maestro ei koskenutkaan pianoon kahteen vuoteen niiden jälkeen. Nyt kuunneltuna tauon ymmärtää. Flow on vuolas ja energiapurkaus tavaton, kun kaikki Jarrettin siihen asti omaksuma kiteytyy musiikiksi. Äänikuva on yhtä sisällön kanssa: aito ja suora.

Tuntemattomasta ammentaa **John Kenykin**. Hän soittaa noin 2 000 vuoden taakse ajoitettujen kelttiläisten metallipuhaltimien rekonstruktioita. Pitkän ja

monialaisen tutkimuksen tulokset kuulostavat *Dragon Voicesilla* yhtä aikaa tutulta ja eksoottiselta.

Paikoin hurjaksi pauhuksi paisuva sointi tuo mieleen raamatulliset kuvat soonisista muurinmurtaajista, herkimmillään työt taas yhdistyvät moderniin jazziin. Ammoisten instrumenttien dynamiikka ja äänirekisterit vaikkeuttavatkin moniulotteisuudellaan.

Pientä ja suurta törmäyttää myös **Daniel Erdmann's Velvet Revolution**. Saksalaisfonistin trion saundi on maanläheisen akustinen, bändin nimi puolestaan viittaa Euroopan lähihistorian poliittiseen kuohuntaan.

A Short Moment of Zero G ilmentää tätä jännitettä hienostuneesti. Erdmannin sävellykset muotoillaan korvaamiellittävääksi helmeilyksi niin, että tenorifoni, viulu ja vibrafoni soivat täydellisessä balanssissa.

Toisella tavalla vähäeleisyyttä edustaa **Steve Reich**. The ECM Recordings -triplan *Music for 18 Musicians*, *Music for large Ensemble* ja *Tehillim* todistavat, että minimalismia syntyy mitä erilaisimmilla kokoonpanoilla.

Paketin ansioita on myös kosmopoliittisuus. Moderni taidemusiikki sulautuu siinä luontevasti niin indonesialaiseen gamelaniin kuin länsiafrikkalaisiin rytmeihin.

Gamelan, samoin kuin elokuvallisen visuaaliset äänielämykset nousevat päällimmäisiksi **Michael Gordonin** tapauksessa. *Timber Remixed/Timber Live* -tuplalla simantralyömäsoittimia kerrostetaan hypnoottiseksi musiikiksi.

Kattaus tuo mieleen Ligetin *Poème symphonique*n. Kuten unkarilaisen avantgarde-teoksen sata metronomia nauttavat ihmeen intensiivisin tuloksin, Mantra Percussion -ryhmän live-esitys ja Gordonin teoksen remiksit (namiskoissa muiden muassa Fennesz, Hauschka ja Jóhann Jóhannsson) yllättävät. Paketissa polyrytmikka ja teknologia limittyvät sattumanvaraisilta kuulostaviksi dynaamiseksi aalloiksi, alimmista taajuuksista tinkimättä.

Ryuichi Sakamoto on sitten Yellow Magic Orchestra -vuosien keskittynyt riisuttuun klangiin. Niukka tyyli on suosittua monaalla. Sakamoton ideat esimerkiksi elokuvassa *Merry Christmas Mr. Lawrence* (1983) sekä Christian Sardet'n ja Shiro Takatanin installaatiossa *Plankton* heijastelevat tarkasti teosten sisältöä.

Soundtrack soi tänään alan klassikkona synamaalailun ilmentäessä tarkasti filmin jännitteitä. Upea on myös David Sylvianin tulkinta raidassa *Forbidden Colors*. *Plankton* vie kirjaimellisesti vielä syvempiin vesiin. Teos avaa hienon audiokaistan elämän peruselementtiin ja sen faunaan: neulamaisista ylä-äänistä alataajuusaksentteihin skaala hivelee.

Daniel Melingokin yhdistää näennäisen eriparisia maailmoja albumillaan *Anda*. Buenos Airesin kasvatti on laajentanut perspektiiviään rockista tangoon ja milongaan 1980-luvun alussa käynnistyneellä urallaan, ja niiden mukana soi nyt muun muassa nouveau-chansonia ja varhaista avantgardea.

Monisyisen levyn perusvire huokuu lämpöä ja tunnetta, paritanssitaan ihokosketuksella tai tunnelmoidaan klarinetilla, Melingon ykkösinstrumenteilla. Iskevimmät hetket tulevat vielä lähemmäs: Serge Gainsbourg -laina *Intoxicated Man* sauhuaa tupakan kellastamana, Erik Satien *Gnossienne* taas nilkuttaa melankolisesti syrjäkujia.

Tyylipuhtaus edellä operoi vuorostaan **Olli Ahvenlahti**. Kolmen lp:n boksi *Love and Beyond* viestii kotimaisen jazzin korkeasta tasosta vuosilta 1975–1981. Lp:t *Bandstand*, *The Poet* ja *Based on a Novel* kokosivat yhteen alan huiput patteristi Esko Rosnellista basisti Pekka Pohjolaan.

Jälki on sen mukaista. Musiikki linjautui alan terävimpään kansainväliseen aikalaiskärkeen ilmestyessään, ja 2010-luvun korvinkin sähköiset soitteet sopivat vaikka laitedemoiluun.

Dhafer Youssef sai niin ikään nimekkäät pelimannit levylleen *Diwan of Beauty and Odd*. Muun muassa amerikkalaiset pianisti Aaron Parks ja trumpettisti Ambrose Akinmusire lataavat vahvan jazzvireen tunisialaisen oudisti-laulajan sävellyksiin.

Pohjoisafrikkalaiset sävyt ovat tässä enemmän kuin hennaa. Maailmojen kohtaaminen tuottaa aidosti tuoretta ilmaisuja, jossa sielun palo ja improvisaatio summautuvat väkevästi.

Solange suosii kynäelmissään hieman samanhenkistä yli rajojen värittämistä. Laulaja-lauluntekijä inspiroituu niin 1960-luvun Motown-naissolistiteista kuin nykyhetken über-urbanista mashupista.

Samalla Solange tempautuu irti isosiskonsa Beyoncé'n varjosta. Lajiltaan tupla-albumi on orgaanissävyytteistä sielunhoitoa, jossa keskitytään oleelliseen kaikilla tasoilla.

Die Antwoord kiersi festarilavoja viime kesänä osoittautuen tehokkaaksi yleisömagneetiksi mutta tylsäksi liveaktiksi: solistipari Yo-Landi & Ninja, dj ja videofeed eivät lietsoneet bileitä liekkeihin. *Mount Ninji and Da Nice Time Kid* osoittaa, että kopla on silti iskussa studiossa.

Eteläafrikkalaiset koostavat uutukaisellaan biittejä ja tyylejä parhaimmillaan tappokamaksi. Cypress Hill -korymyjen veroisten kumppanien avulla hiphopista ja törpöistä höpötyksestä hinkataankin tehokasta jytää, jolla voi jäynätä vaikkapa subbariaan.

Yusef Lateefin elämäntyöstä haarukoitu cd-boksi on päällisin puolin helpiskamaa mutta sisällöltään jazzin klassisen kauden aarrearkku. Multipuhaltajan urakatsaus ulottuu vuoden 1957 levytyksistä neljä vuotta eteenpäin. Ajallisen eron ei kannata antaa hämätä: kauteen mahtuu periaatteessa koko ilmaisumuodon evoluutio.

Siten kuuntelijaa kestetään niin pienyhtyein kuin Randy Westonin afrikkalaisidentiteetin luotauksella ja Adlerleyn veljesten kanssa purkitetuilla sessioilla. Alan huippujen kanssa hiotut tallenteet toimivatkin muun ohella vaikkapa johdantona jazzin timanttisimpaan tahtenttiin. ■

Jóhann Jóhannsson: *Orphée* (Deutsche Grammophon) – CD

Keith Jarrett: *A Multitude of Angels* (ECM) – 3 x CD

John Kenny: *Dragon Voices* (Delphian) – CD

Daniel Erdmann's Velvet Revolution: A Short Moment of Zero G (BMC) – CD

Steve Reich: *The ECM Recordings* (ECM) – 3 x CD

Michael Gordon: *Timber Remixed/Timber Live* (Cantaloupe) – 2 x CD

Ryuichi Sakamoto: *Merry Christmas Mr. Lawrence* (Milan) – CD

Ryuichi Sakamoto: *Plankton* (Milan) – CD

Melingo: *Anda* (World Village) – CD

Olli Ahvenlahti: *Love and Beyond – First Three Solo Albums 1975–1981* (Svart) – 3 x LP

Dhafer Youssef: *Diwan of Beauty and Odd* (OKeh) – CD

Solange: *A Seat at the Table* (Columbia) – 2 x LP

Die Antwoord: *Mount Ninji and Da Nice Time Kid* (Zef) – CD

Yusef Lateef: *Milestones of a Legend* (Documents) – 10 x CD